

Határozatok Tára

ATHANASIOS RANTOS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. október 5.¹

C-298/22. sz. ügy

**BPN/BIC Português SA,
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, portugáliai fióktelep,
Banco Português de Investimento SA (BPI),
Banco Espírito Santo SA, felszámolás alatt,
Banco Santander Totta SA,
Barclays Bank Plc,
Caixa Económica Montepio Geral – Caixa Económica Bancária SA,
Unión de Créditos Inmobiliários SA, Establecimiento Financiero de Crédito, Sucursal em
Portugal,
Caixa Geral de Depósitos SA,
Caixa Central de Crédito Agrícola Mútuo CRL,
Banco Comercial Português SA
kontra
Autoridade da Concorrência;
a Ministério Público
részvételével**

(a Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão [versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság, Portugália] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Kartellek – EUMSZ 101. cikk – Vállalkozások közötti megállapodások – Cél általi versenykorlátozás – Hitelintézetek közötti információcsere – A kereskedelmi feltételekre és a termelési volumenekre vonatkozó információk”

I. Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének értelmezésére, valamint azon feltételekre vonatkozik, amelyek mellett a versenytárs vállalkozások közötti információcsere „cél általi versenykorlátozásnak” minősíthető.

¹ Eredeti nyelv: francia.

2. E kérelmet több bank és az Autoridade da Concorrência (versenyhatóság, Portugália, a továbbiakban: AdC), az alapeljárás alperese között ez utóbbi azon határozata tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyben e hatóság bírságot szabott ki ezen intézményekkel szemben a nemzeti versenyjogi rendelkezések és az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt, amely a versenytársak közötti bizalmas és stratégiai információk cseréje révén, informális koordináció formájában megvalósuló összehangolt magatartásban való részvételben nyilvánult meg.

3. A jelen ügy sajátossága abban áll, hogy az AdC „önálló” információcserét minősített cél általi versenykorlátozásnak anélkül, hogy megállapította volna a kartell fennállását; ezt a jogi minősítést egyébként a bankok azon az alapon vitatták, hogy ez az információcsere nem tekinthető az ilyen minősítés megállapításához megkövetelt mértékben károsnak, és így nem csupán az említett információcsere célját, hanem annak hatásait is figyelembe kell venni. A kérdést előterjesztő bíróság, mivel úgy ítélte meg, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem tartalmaz olyan precedenseket, amelyek hasznos iránymutatást nyújthatnak a jelen ügy elbírálásához, e tekintetben kérdést intézett a Bírósághoz.

4. Ez az ügy alkalmat ad a Bíróságnak arra, hogy elmélyítse a versenytársak közötti információcsere az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésére tekintettel történő elemzésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. A Bíróságnak így lehetősége lesz arra, hogy újból megvizsgálja a cél általi versenykorlátozás fogalmát, amelyet – noha régóta viták tárgyát képezi – még mindig jelentős fogalmi bizonytalanság jellemez, és értelmezési kérdéseket vet fel.

II. Jogi háttér

5. A kérdést előterjesztő bíróság a 2012. május 8-i Lei n.º 19/2012, que aprova o novo regime da concorrência-ra (az 19/2012. sz. új versenytörvény) (a továbbiakban: versenytörvény)² hivatkozik, amely a versenyjogi szabályozásról szóló 2003. június 11-i Lei n.º 18/2003 jogszabályt³ váltotta fel. A versenytörvény „Vállalkozások társulásainak megállapodásai, összehangolt magatartásai és döntései” című 9. cikke (valamint a 18/2003. sz. törvény korábbi 4. cikke) a „Tiltott magatartások” cím alatt lényegében átveszi az EUMSZ 101. cikk tartalmát.

III. Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

6. 2019. szeptember 9-én az AdC határozatot hozott, amelyben bírságot szabott ki az alapeljárás felperesével szemben amiatt, hogy az EUMSZ 101. cikket és az annak megfelelő nemzeti rendelkezéseket megsértve önálló (*standalone*)⁴ információcserében vettek részt.

7. E következtetés levonásához e hatóság a szóban forgó információcserét cél általi versenykorlátozásnak minősítette, ami mentesítette az ezen információcsere által a piacra gyakorolt esetleges hatások vizsgálata alól. Egyébiránt az említett hatóság nem rótta fel az érintett

² Diário da República, I. sorozat, 89. sz., 2012. május 8., 2404–2427. o.

³ Diário da República, I-A. sorozat, 134. sz., 2003. június 11., 3450–3461. o.

⁴ Az „önálló” kifejezéssel az AdC arra utal, hogy a vizsgálat tárgyát a szóban forgó információcsere képezi, és ez utóbbi nem járulékos jellegű egy másik, állítólagosan problematikus magatartáshoz, például egy kartellhez képest.

vállalkozásoknak, hogy részt vettek egy másik olyan versenykorlátozó magatartásban, amelyhez az információcsere kapcsolódhatott volna, mint amilyen az árakra vagy a piacok felosztására vonatkozó megállapodás.

8. Az alapeljárás felperesei e határozattal szemben keresetet indítottak a kérdést előterjesztő bíróság, a Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság, Portugália) előtt azzal az indokkal, hogy a szóban forgó információcsere önmagában nem tekinthető kellően károsnak ahhoz, hogy el lehessen tekinteni a hatásainak vizsgálatától. E tekintetben az AdC többek között figyelmen kívül hagyta azt a gazdasági, jogi és szabályozási hátteret, amelyben ezen információcsere megvalósult, holott azt figyelembe kellett volna venni azt megelőzően, hogy meg lehetett volna állapítani a cél általi versenykorlátozás fennállását.

9. 2022. április 28-án a kérdést előterjesztő bíróság közel 2000 oldalas közbenső ítéletet hozott, amelyben megjelölte az AdC határozatában szereplő tények közül azokat, amelyeket bizonyítottak kell tekinteni. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében e bíróság oly módon foglalta össze ezt az ítéletet, hogy leírását öt alcímre bontotta, amelyek a kicserélt információk jellegére, a koordináció formájára, a követett célra, a jogi és gazdasági háttérre, valamint a versenyre gyakorolt kedvező hatások állítólagos fennállására vonatkoznak.

10. Először is, ami a kicserélt információk jellegét illeti, ezek az információk az ingatlanhitelek piacára, a fogyasztói hitelek piacára, valamint a vállalati hitelpiacra vonatkoztak. E piacokkal kapcsolatban kétféle információ cseréjére került sor, nevezetesen:

- az aktuális és a jövőbeli kereskedelmi „feltételekről”, vagyis a hitelfelár-táblázatokról [*spread*], a hitelfelvételi kapacitásokról és a kockázati változókról, amelyek az információcsere időpontjában – tekintettel a kicserélt információk kimerítő jellegére és rendszerezettségére – nem voltak hozzáférhetőek a nyilvánosság számára;
- a „termelési volumenekről”, vagyis az előző hónapban nyújtott hitelekre vonatkozó, az érintett szervezetek által megadott egyedi adatokról. Ezeket az adatokat megbontottan közzétették, és sem az információcsere időpontjában, sem azt követően nem voltak hozzáférhetőek sem ebben, sem más forrásból származó formában.

11. Másodszor, az információcsere időtartamára és formájára vonatkozóan az elsőfokú bíróság megjegyezte, hogy ezen információcsere 2002 májusa és 2013 márciusa között zajlott. Két- vagy többoldalú intézményesített kapcsolatok révén, telefonos kommunikáció vagy e-mail útján, a felső vezetés tudtával valósult meg.

12. Harmadszor, ami ezen információcsere célját illeti, tekintettel arra, hogy ez utóbbi lehetővé tette az érintett bankok számára, hogy részletes, rendszerezett, naprakész és pontos adatokhoz jussanak a versenytársak ajánlatairól, e bíróság arra következtetett, hogy az említett információcsere célja a versenytársak stratégiai magatartásával kapcsolatos bizonytalanság csökkentése volt a kereskedelmi nyomásgyakorlás kockázatának csökkentése érdekében.

13. Negyedszer, ami az említett információcsere jogi és gazdasági összefüggéseit illeti, 2013-ban Portugália hat legnagyobb hitelintézete – amelyek mindegyike részt vett az információcsereben – a nemzeti bankrendszer teljes eszközállományának 83%-át ellenőrizte. Egyébiránt az Euribor – az euróövezeten belüli bankközi kamatlábakat tükröző mutató, amely ekkor jelentősen csökkent – alakulásával ellentétben, a pénzintézetek által az új ingatlanhitelekre alkalmazott hitelfelárak

a 2008-as év közepétől jelentősen növekedtek, ami gyengítette a végső ügyfelekre vonatkozó kamatlábak csökkenését⁵. A közbenső ítélet összefoglalója szintén a „Jogi és gazdasági háttér” cím alatt pontosítja, hogy a vitatott információcserét szabályosan és zárt körben szervezték meg. Ezenkívül a csere nyilvánosság számára nem, illetve nehezen hozzáférhető vagy megszerezhető stratégiai információkra vonatkozott. Ezek az információk ugyanis különböztek a fogyasztók tájékoztatására vonatkozó kötelezettségüknek megfelelően a hitelintézetek által szolgáltatott információktól.

14. Ötödször, ami a versenyre potenciálisan gyakorolt kedvező vagy legalábbis ambivalens hatások fennállását illeti, ez az összefoglaló megemlíti, hogy a szóban forgó bankoknak nem sikerült bizonyítaniuk vagy azonosítaniuk, hogy i) az információcserék hatékonyságnövelést eredményeztek, ii) ez a hatékonyságnövelés a fogyasztók javát szolgálta, iii) a versenykorlátozások elengedhetetlenek voltak.

15. Végül, noha a kérdést előterjesztő bíróság maga is megállapítja, hogy a szóban forgó információcsere hozzájárulhat a versenytársak piaci stratégiai magatartásával kapcsolatos kereskedelmi nyomás és bizonytalanság csökkentéséhez, ami a versenyt korlátozó informális koordinációt eredményezhet, mégis úgy véli, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az indokolja, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatában a jelen ügyre vonatkozóan nincsenek precedensek.

16. E körülmények között a Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Ellentétes-e az EUMSZ 101. cikkel [...] az, hogy a versenytársak közötti, az ügyletek feltételeire (beleértve az aktuális és a jövőbeli hitelfelárakat és kockázati változókat), valamint a termelési adatokra (havi, egyedi és bontott) vonatkozó széles körű, havi – rendszeres és kölcsönös – információcsere az ingatlan-, üzleti és fogyasztási hitelek ajánlata területén a verseny korlátozásának minősüljön a lakossági banki ágazatban egy koncentrált, a belépést korlátozó piacon, amely mesterségesen megnövelte az átláthatóságot és csökkentette a versenytársak stratégiai magatartásával kapcsolatos bizonytalanságot?
- 2) Ha igen, ellentétes-e az EUMSZ 101. cikkel az ilyen minősítés, ha az információcseréből eredő hatékonyságnövelés, ambivalens vagy versenyt segítő hatás nem állapítható meg vagy nem azonosítható?”

17. Írásbeli észrevételeket nyújtottak be a Bírósághoz a felperesek, az AdC és a Ministério Público. Írásbeli észrevételeket nyújtott be a portugál, a görög, az olasz és a magyar kormány, az Európai Bizottság, valamint az EFTA Felügyeleti Hatóság is. A 2023. június 22-i tárgyaláson szóbeli észrevételeket terjesztettek elő a felperesek, az AdC, a portugál és a görög kormány, valamint az EFTA Felügyeleti Hatóság és a Bizottság.

⁵ A hitelfelárak azonban a 2012 előtti időszakokénál magasabb szintre tértek vissza.

IV. Elemzés

A. Előzetes észrevételek

18. Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a felperesek az írásbeli észrevételeik jelentős részében szinte egyhangúlag vitatták a kérdést előterjesztő bíróság által az alapügy tényállására vonatkozóan megadott ismertetést, sőt, azt állították, hogy a Bíróság köteles módosítani az e bíróság által ismertetett ténybeli feltevést annak érdekében, hogy arra hasznos választ adhasson⁶.

19. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, nem a Bíróság, hanem a kérdést előterjesztő bíróság feladata a jogvita alapjául szolgáló tényállás megállapítása és ebből a határozatára vonatkozó következmények levonása⁷. Ebből következik, hogy mivel a Bíróság kizárólag arra jogosult, hogy valamely uniós jogszabály értelmezéséről vagy érvényességéről határozzon, nem vizsgálhatja az e bíróság által ismertetett ténybeli háttér helytállóságát, és nem határozhat bizonyos felek azon állításainak megalapozottságáról sem, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság által a kérelmében ismertetett ténybeli feltevés relevanciáját vitatják.

20. Mindemellett az az értelmezés, amelyet az uniós jog valamely rendelkezésének a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett ténybeli összefüggésben a Bíróságnak meg kell adnia, nem keletkeztet semmiféle vélelmet arra vonatkozóan, hogy az alapügyben ténylegesen ez a ténybeli feltevés áll fenn. Így végső soron mindig a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az általa a Bíróság elé terjesztett ténybeli elemek valóban megfelelnek-e az alapügyben szóban forgó helyzetnek.

21. Ezt a következtetést nem kérdőjelezheti meg a nemzeti bíróságokat terhelő és a felperesek által hivatkozott azon kötelezettség sem, hogy pontosan kell leírniuk azt a ténybeli háttérrel, amelybe az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések illeszkednek. Ugyanis, bár az ilyen kötelezettség arra irányul, hogy a Bíróság meggyőződhessen arról, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem elfogadhatatlan, ugyanakkor az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely kérelem elfogadhatatlanná nyilvánításához az szükséges, hogy az uniós jog kért értelmezése ne álljon semmilyen kapcsolatban az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű legyen, és a Bíróság ne rendelkezzen azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hasznosan megválaszolják⁸, ami a jelen ügyben nem áll fenn.

22. Következésképpen nem szükséges határozni a felperesek részéről megfogalmazott azon kifogásokról, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság által felvázolt tényállás relevanciájával kapcsolatosak. Ugyanez vonatkozik az e felek által előzetes döntéshozatalra előterjesztett

⁶ Közelebről, e felek azt állítják, hogy a hitelfelárakra vonatkozó információcsere nem terjedt ki jövőbelinek minősíthető információkra, mivel: i) a szóban forgó felárakra vonatkozó döntéseket már meghozták, és azok végrehajtása folyamatban volt; ii) az információkat a hatálybalépésük előtt egy munkanappal közölték; és iii) a hatálybalépés időpontjához képest ez az idő előttiség – figyelembe véve a hitelfelárak módosítására vonatkozó belső banki eljárásokat – lehetetlenné tette a kapott információkhoz való alkalmazkodás bármely formáját. Az említett felek egyébiránt vitatják a termelési volumenekre vonatkozó információk „aktuális” minősítését, mivel ezeket az információkat szerintük „múltbelieknek” vagy „régieknek” kell tekinteni.

⁷ Lásd: 2022. május 12-i Servizio Elettrico Nazionale és társai ítélet (C-377/20, EU:C:2022:379, 35. pont); 2009. február 12-i Cobelfret ítélet (C-138/07, EU:C:2009:82, 23. pont).

⁸ 2007. április 19-i Asemfo ítélet (C-295/05, EU:C:2007:227, 31. pont).

kérdések átfogalmazására irányuló kérelmekre is, amelyekben azt kérik a Bíróságtól, hogy (újra) vizsgálja meg és minősítse át a tényállásnak a kérdést előterjesztő bíróság általi leírását, amely feladat kizárólag ez utóbbi bíróság hatáskörébe tartozik.

23. Végül meg kell jegyezni, hogy a kérdéseknek a kérdést előterjesztő bíróság általi megfogalmazása azt sugallja, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre csak abban az esetben kell válaszolni, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre igenlő választ kell adni. Úgy vélem, hogy egy olyan ügyben, mint amelyről az alapügyben szó van, amelyben a fő probléma annak megállapítása, hogy az adott ügyben megállapított jellemzőkkel rendelkező információcsere cél általi versenykorlátozásnak minősül-e, az e két előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés által érintett szempontokat együtt kell vizsgálni. Így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésben említett állítólagos hatékonyságjavulás vagy a versenyt támogató hatások relevánsak lesznek azon jogi és gazdasági háttér elemzése szempontjából, amelyben az információcserét annak meghatározása érdekében kell értékelni, hogy cél általi versenykorlátozásnak minősül-e.

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésről

24. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés a jelen indítvány 10–14. pontjában leírt jellemzőkkel rendelkező információcsere cél általi versenykorlátozásnak minősítésére vonatkozik.

25. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, a Bíróság feladata csupán azon uniós jogi rendelkezések – a jelen esetben az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése – értelmezésére korlátozódik, amellyel kapcsolatosan ezt kérték. Így nem a Bíróság, hanem a kérdést előterjesztő bíróság feladata végső soron annak megítélése, hogy – az alapeljárás tárgyát képező helyzetre vonatkozó releváns elemekre, és arra a gazdasági és jogi környezetre figyelemmel, amelybe e helyzet illeszkedik – a szóban forgó megállapodás versenykorlátozó célú-e⁹. Ugyanakkor a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálása során a rendelkezésére álló iratokban szereplő információk alapján olyan pontosításokkal szolgálhat, amelyek célja, hogy az előterjesztő bíróságnak iránymutatást adjanak az értelmezéshez ahhoz, hogy e bíróság a jogvitát elbírálhassa¹⁰.

26. Így e kérdések vizsgálata előtt hasznosnak tartom körvonalazni a „cél általi korlátozás” fogalmát, valamint bizonyos pontosításokat tenni e fogalomnak az információcserékre való alkalmazását illetően.

1. A cél általi versenykorlátozás fogalmáról

a) A Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott általános elvekről

27. Valamely megállapodás, vállalkozások társulása által hozott döntés vagy összehangolt magatartás akkor tartozik az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá, ha „célja vagy hatása” a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy jelentős

⁹ Lásd: 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet (C-306/20, a továbbiakban: Visma ítélet, EU:C:2021:935, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁰ Lásd: Visma ítélet (52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

mértékű torzítása¹¹. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a megállapodás versenyellenes céljára és hatására vonatkozó feltételeknek nem egyszerre, hanem vagylagosan kell fennállniuk annak mérlegelése során, hogy az ilyen megállapodás az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá tartozik-e. Így e feltételnek a „vagy” kötőszóval jelzett vagylagos jellege miatt először is meg kell vizsgálni a megállapodás tulajdonképpeni célját¹².

28. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos típusai a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatnak ahhoz, hogy azokat cél általi korlátozásoknak lehessen minősíteni, vagyis nem szükséges a hatásaik vizsgálata. Ezen ítélkezési gyakorlat azzal a körülménnyel függ össze, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos formái jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére¹³.

29. Annak értékeléséhez, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének megfelelően cél általi korlátozásnak lehessen minősíteni, a rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi háttérrel kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik¹⁴.

30. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a cél általi versenykorlátozás fogalmát megszorítóan kell értelmezni. Ebből következik, hogy amennyiben a vállalkozások közötti egyeztetés elemzése nem tár fel a verseny tekintetében elegendő károssági fokot, meg kell vizsgálni az egyeztetés hatásait, és az egyeztetés megtiltásához olyan tényezők együttes megléte szükséges, amelyek azt bizonyítják, hogy a verseny működése korlátozva volt¹⁵.

31. Végül emlékeztetni kell arra, hogy a vállalkozások magatartásai között érdemi szempontból nincs különbség azon az alapon, hogy hatásaik vagy céljuk vizsgálatának eredményeként minősítették versenykorlátozó jellegűnek, mivel a magatartások e két típusa az EUMSZ 101. cikkének (1) bekezdése értelmében tilos. A verseny cél általi korlátozása és hatás általi korlátozása közötti kettősség ugyanis mindenekelőtt eljárási jellegű, amely iránymutatásként szolgál a versenyhatóság számára az elemzésnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése alapján történő elvégzése és azon források tekintetében, amelyeket az egyes ügyek sajátos körülményeitől függően kell felhasználnia¹⁶.

b) Annak szükségességéről, hogy „szilárd és megbízható tapasztalat” álljon rendelkezésre ahhoz, hogy valamely magatartást cél általi versenykorlátozásnak lehessen minősíteni

32. A kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésében felvetett problémák között szerepel az, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett *szilárd és megbízható* tapasztalattal kell rendelkezni ahhoz, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló „önálló” információcserét cél általi versenykorlátozásnak lehessen minősíteni. Másként fogalmazva, a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy szükségszerűen fenn kell-e állnia egy precedensnek annak megállapításához, hogy egy bizonyos típusú magatartás cél általi versenykorlátozásnak minősül.

¹¹ Lásd: *Visma* ítélet (54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹² Lásd: *Visma* ítélet (55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹³ Lásd: *Visma* ítélet (57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁴ 2015. július 16-i *ING Pensii* ítélet (C-172/14, EU:C:2015:484, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁵ Lásd ebben az értelemben: 2020. január 30-i *Generics (UK)* és társai ítélet (C-307/18, EU:C:2020:52, 66. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁶ Lásd: *Wahl* főtanácsnok CB kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 30. pont).

33. Erre a kérdésre nemleges választ kell adni.

34. Először is emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének szövegéből, főként pedig az „így különösen” fordulatból az is kitűnik, hogy ez a rendelkezés nem tartalmazza a „cél” vagy „hatás” általi versenykorlátozás érdekében kötött megállapodások kimerítő felsorolását. Egyéb megállapodástípusok esetében is alkalmazható a „cél általi” korlátozás minősítés, amennyiben az ilyen minősítésre a Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredő követelményekkel összhangban kerül sor¹⁷.

35. Másodszor, meg kell állapítani, hogy jöllehet a Bíróság valóban több ítéletében – többek között a 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítéletben (C-67/13 P, a továbbiakban: CB kontra Bizottság ítélet, EU:C:2014:2204) és a Budapest Bank ítéletben – hangsúlyozta, hogy *kellően szilárd és megbízható tapasztalatnak* kell fennállnia ahhoz, hogy megállapítható legyen, hogy egy megállapodás önmagában a jellegénél fogva káros a verseny megfelelő működésére, és ezáltal e megállapodás cél általi versenykorlátozó jellege megállapítható legyen¹⁸, ugyanakkor egyértelműen elismerte, hogy az a tény, hogy a Bizottság nem tekintette úgy, hogy egy adott típusú megállapodás maga a célja alapján versenykorlátozó jellegű, önmagában nem zárhatja ki, hogy a jövőben a vitatott magatartások egyedi és részletes vizsgálata alapján így tegyen¹⁹. Minden más értelmezés megakadályozná a Szerződés olyan rendelkezésének alkalmazását, amelyet oly módon fogalmaztak meg, hogy az lefedje a versenykorlátozások mindazon új kategóriáit, amelyek a jövőben felmerülhetnek.

36. Ennélfogva el kell utasítani egyes felperesek azon érvét, amely szerint a szilárd és megbízható tapasztalat fennállása előfeltétele annak, hogy valamely magatartást cél általi korlátozásnak lehessen tekinteni, és hogy ennélfogva a nemzeti versenyhatóságoknak vagy bíróságoknak szükségképpen bizonyítaniuk kell egy precedens fennállását ahhoz, hogy valamely piaci magatartást cél általi versenykorlátozásnak minősítsenek²⁰.

37. Harmadszor, emlékeztetni kell arra, hogy az annak meghatározásakor lényeges jogi kritérium, hogy valamely megállapodás vagy összehangolt magatartás tartalmaz-e az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi versenykorlátozást, annak megállapításában áll, hogy az ilyen megállapodás vagy magatartás önmagában *elegendő károossági fokot mutat a verseny tekintetében* ahhoz, hogy úgy legyen tekinthető, hogy a hatásainak vizsgálatára nincs szükség²¹.

38. Azok a megállapodások vagy magatartások, amelyek olyan magatartásokhoz vagy magatartáskategóriákhoz hasonlíthatók, amelyek a megszerzett tapasztalatokra tekintettel kétségtelenül károsak a verseny tekintetében, főszabály szerint könnyebben megfelelnek e kritériumnak. A versenyellenes magatartás káros jellegét illetően fennálló *szilárd és megbízható tapasztalat* ugyanis „megerősíti” annak valószínűségét, hogy egy korábban cél által versenyellenesnek minősített magatartással azonos jellemzőkkel rendelkező magatartás is ilyen

¹⁷ 2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet (C-228/18, a továbbiakban: Budapest Bank ítélet, EU:C:2020:265, 63. pont).

¹⁸ Lásd: Budapest Bank ítélet (76. pont); Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-228/18, EU:C:2019:678, 63–73. pont).

¹⁹ Lásd: 2021. március 25-i Sun Pharmaceutical Industries és Ranbaxy (UK) kontra Bizottság ítélet (C-586/16 P, EU:C:2021:241, 86. pont); 2021. március 25-i Lundbeck kontra Bizottság ítélet (C-591/16 P, EU:C:2021:243, 130. pont).

²⁰ E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a 2021. március 25-i Sun Pharmaceutical Industries és Ranbaxy (UK) kontra Bizottság ítélet (C-586/16 P, EU:C:2021:241) 86. pontjában a Bíróság kifejezetten elutasította a jelen ügy egyes felperesei által előterjesztett azon érvet, amely szerint a CB kontra Bizottság ítélet 51. pontja azt írta elő a bíróságok vagy a hatóságok számára, hogy bizonyítsák a „cél általi” korlátozásnak minősülő egyes magatartások tilalmával kapcsolatos konkrét „tapasztalatot”. Lásd még ebben az értelemben: 2021. március 25-i Sun Pharmaceutical Industries és Ranbaxy (UK) kontra Bizottság ítélet (C-586/16 P, EU:C:2021:241) 66. pontja.

²¹ Lásd: a jelen az indítvány 28. és 30. pontja.

magatartás lesz²². Ugyanakkor, amint azt a jelen indítvány 34. pontjában említettem, a precedensek hiánya nem akadályozza meg a versenyhatóságokat abban, hogy cél általi versenykorlátozásnak minősítsék azokat a megállapodásokat, amelyek egyedi és részletes vizsgálatot követően a versenyre károsnak bizonyulnak.

39. Egyébiránt az a tény, hogy a versenyhatóság által vizsgált megállapodás nem minden jellemzője azonos egy korábban cél általi versenykorlátozásnak minősített magatartás jellemzőivel, nem jelenti azt, hogy e tekintetben nem áll fenn *kellően szilárd és megbízható tapasztalat*. Az a követelmény ugyanis, hogy az ilyen megállapodások valamennyi jellemzője (ideértve az érintett piacokat is) abszolút módon egybeessen – mint azt bizonyos felperesek úgy tűnik, szükségesnek tartanak –, indokolatlanul korlátozná a cél általi korlátozás fogalmának hatályát, és különösen megnehezítené annak alkalmazását a versenyhatóságok számára.

40. Mindazonáltal, figyelemmel a cél általi versenykorlátozás fogalmának megszorító értelmezésével kapcsolatos követelményre, ha azon magatartásokat, amelyek vonatkozásában nincsenek előzmények, cél általi korlátozásnak lehet tekinteni, ezt a minősítést azon esetekre kell korlátozni, amelyekben egy megállapodás vagy magatartás versenyellenes jellege nyilvánvaló, vagy amikor a szóban forgó magatartások kizárólag a piaci verseny korlátozásával magyarázhatóak²³.

c) A jogi és gazdasági háttérnek a cél általi versenykorlátozás értékelése során való figyelembevételéről és a versenykorlátozó hatások elemzésétől való elhatárolásáról

41. A jelen ügyben a második legfontosabb kérdés az, hogy a cél általi versenykorlátozás értékelése folyamán miként kell figyelembe venni a jogi és gazdasági háttér, valamint hogy a versenykorlátozás értékelése folyamán miként kell különbséget tenni a háttér figyelembevétele és a hatások vizsgálata között.

42. Először is emlékeztetni kell arra, hogy a jogi és gazdasági háttérnek a cél általi versenykorlátozás elemzése során történő figyelembevétele elsődlegesen egy adott magatartás versenyellenes céljára vonatkozó, az e magatartásra jellemző más elemek alapján tett eredeti megállapítás megerősítésére vagy cáfolására irányul.

43. E tekintetben rá kell mutatni, hogy a Bíróság a Budapest Bank ítéletében hivatkozott Bobek főtanácsnok indítványára, amely szerint a cél általi versenykorlátozás megállapítása két lépésből álló elemzést igényel²⁴. Így először is a versenyhatóságnak meg kell határoznia, hogy a megállapodás a tartalmára és céljaira tekintettel a megállapodások azon kategóriájába tartozik-e, amelyek a szilárd és megbízható tapasztalat tükrében a verseny tekintetében ártalmasak (vagy ilyen tapasztalat hiányában nyilvánvalóan azok)²⁵. Másodszor e hatóságoknak „a valós helyzet alapszintű vizsgálatát” kell elvégezniük annak ellenőrzése céljából, hogy az adott megállapodásnak a jogi vagy gazdasági körülményei nem kelthetnek-e kétséget a megállapodás feltételezett károsságát illetően²⁶.

²² Feltéve, hogy e magatartás egyetlen sajátos eleme – különösen pedig az a gazdasági és jogi háttér, amelybe e magatartás illeszkedik – sem kérdőjelezheti meg ezt a megállapítást. Lásd ebben az értelemben: a jelen indítvány 43. és 44. pontja.

²³ Lásd: 2021. március 25-i Lundbeck kontra Bizottság ítélet (C-591/16 P, EU:C:2021:243, 131. pont).

²⁴ Budapest Bank ítélet (76. pont); Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-228/18, EU:C:2019:678, 41–43. pont). Ezt a megközelítést követte Emiliou főtanácsnok is a bizalmas kereskedelmi információk cseréjének cél általi versenykorlátozásoként történő minősítését illetően (lásd ebben az értelemben: Emiliou főtanácsnok HSBC Holdings és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa [C-883/19 P, EU:C:2022:384, 83. és 84. pont]).

²⁵ Lásd: Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-228/18, EU:C:2019:678, 42. pont).

²⁶ Lásd: Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-228/18, EU:C:2019:678, 43., 48. és 49. pont).

44. A jogi és gazdasági háttér vizsgálatának célja az olyan „álpozítív” eredmények kockázatának elkerülése, amelyek valamely megállapodásnak a „gazdasági realitástól”, valamint a jogi és szabályozási környezettől – amelybe e megállapodás illeszkedik – független formai elemzéséből eredhetnek. A megállapodás célját ugyanis nem absztrakt módon, hanem konkrétan, a piac működésének valós feltételei alapján, valamennyi releváns körülmény figyelembevételével kell értékelni²⁷. Ez a megközelítés konkrétan a Bíróság ítélkezési gyakorlatának alakulását, valamint a cél általi versenykorlátozás fogalmának tág és formalista értelmezéséről e fogalomnak a gazdaságon és a tapasztalaton alapuló megszorítóbb értelmezésére való áttérést tükrözi²⁸.

45. Másodszor, azon gazdasági háttér elemzését, amelybe a magatartás illeszkedik, nem szabad összekeverni a hatások elemzésével, mivel ez utóbbi további bizonyítási terhet jelent, és a megállapodás által a piacra gyakorolt hatások részletesebb vizsgálatát foglalja magában a versenykorlátozás fennállásának megállapítása érdekében. Ellenkező esetben a „cél általi” és a „hatás általi” korlátozás kettősségének már nem lenne értelme.

46. Bár ez a megkülönböztetés elméletileg viszonylag egyszerűnek tűnhet, gyakorlati végrehajtása mégis összetettebbnek bizonyul. Azon gazdasági és jogi háttér figyelembevétele ugyanis, amelybe valamely megállapodás illeszkedik, bizonyos esetekben különösen homályossá teheti azt a kérdést, hogy meddig tart a megállapodásnak a célja szempontjából történő vizsgálata, és hol kezdődik és hatásaira tekintettel megvalósított vizsgálata. Egyébiránt az a tény, hogy a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában úgy ítéli meg, hogy a megállapodások vagy magatartások hatásainak az EUMSZ 101. cikkre tekintettel történő értékelése – a cél általi korlátozás megállapításához hasonlóan – magában foglalja *azon konkrét keretek figyelembe vételét, amelybe a megállapodás illeszkedik, különösen azt a gazdasági és jogi hátteret, amelyben az érintett vállalkozások működnek, az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit*²⁹, szintén zavart okozhat.

47. A versenykorlátozások két kategóriája közötti különbség lényegében azok vizsgálatának intenzitásából ered. Így azokban az esetekben, amikor a versenyellenes cél könnyen észlelhető, azon gazdasági és jogi háttér elemzése, amelybe a magatartás illeszkedik, arra korlátozódik, ami feltétlenül szükségesnek bizonyul a szóban forgó gyakorlat tartalmának és céljának elemzéséből kitűnő káros jelleg vagy versenyellenes cél fennállásának megerősítéséhez vagy cáfolásához³⁰. Ebből következően egy ilyen elemzés sem orvosolhatja a versenyellenes cél tényleges azonosításának elmaradását az érintett intézkedések potenciális hatásainak bizonyítása révén³¹.

48. Amint arra a jelen indítvány 28. pontjában emlékeztettem, egy megállapodás versenyellenes céljának megállapításához az szükséges, hogy hatásainak vizsgálata nélkül meg lehessen állapítani, hogy az alkalmas a verseny korlátozására. Ennélfogva a megállapodás versenyellenes célja elemzésének akkor kell az említett megállapodás versenyellenes hatásainak elemzésére „átváltania”, ha bebizonyosodik, hogy a megállapodás szerves részét képező és az annak összefüggéseire vonatkozó releváns körülmények elemzése ellenére nem lehet megállapítani,

²⁷ Lásd: Kokott főtanácsnok Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-307/18, EU:C:2020:28, 158. pont); Wahl főtanácsnok CB kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 41. pont); Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó főtanácsnoki indítvány (C-228/18, EU:C:2019:678, 46. pont).

²⁸ A CB kontra Bizottság ügygel összefüggő ítélkezési gyakorlat, amelyet a Bíróság később több ítéletében, többek között a 2015. november 26-i Maxima Latvija ítéletben (C-345/14, EU:C:2015:784) és a 2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítéletben (C-307/18, EU:C:2020:52) megerősített és finomított.

²⁹ Lásd: Visma ítélet (72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³⁰ Lásd: 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet (C-373/14 P, EU:C:2016:26, 29. pont).

³¹ Wahl főtanácsnok CB kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 44. pont).

hogyan az említett megállapodás alkalmas a verseny korlátozására³². Ez a helyzet például akkor, ha a jogi és gazdasági háttér elemzése kétségeket vet fel a megállapodásnak (a vizsgálat első szakaszában) megállapított különösen káros jellegét illetően, vagy legalábbis többértelmű hatásokat tár fel.

49. Harmadszor, amint arra a Bíróság nemrég a HSBC ítéletben³³ emlékeztetett, amikor az egyezségben részt vevő felek az egyezség versenyt támogató hatásaira hivatkoznak, az ilyen hatásokat az egyezség háttérét képező körülményekként megfelelően figyelembe kell venni a „cél általi korlátozásként” minősítés szempontjából, mivel az ilyen hatások kétségbe vonhatják az összejátszásra irányuló érintett magatartásnak a verseny tekintetében fennálló elegendő károssági fokával kapcsolatos átfogó értékelést, következésképpen pedig e magatartás cél általi korlátozásként minősítését³⁴. Mindazonáltal a vitatott megállapodások versenyt elősegítő hatásaira vonatkozó, alá nem támasztott egyszerű állítás nem elegendő e megállapodások cél általi korlátozásnak minősítésének kizárásához³⁵. Így, még ha feltételezzük is, hogy a versenyt támogató e hatások bizonyítottak, relevánsak és konkrétan az érintett megállapodásra jellemzőek, azoknak kellően jelentősnek kell lenniük, vagyis lehetővé kell tenniük, hogy észszerűen feltételezni lehessen az érintett megállapodásnak a verseny tekintetében fennálló, kellő károosságát, következésképpen pedig a versenyellenes célját³⁶.

50. Negyedszer, noha az állítólagos hatékonyságjavulás vagy a versenyt támogató hatások azon jogi és gazdasági háttér részét képezik, amelyben az információcserét értékelni kell, tisztázni kell, hogy az elemzés ezen szakasza eltér az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése alapján folytatott elemzéstől, amely a versenykorlátozás megállapítását követően annak vizsgálatára irányul, hogy teljesülnek-e a mentességi kritériumok³⁷. A versenyt támogató hatások figyelembevétele ugyanis nem az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi korlátozásként minősítés elvetése a célja, hanem csupán az, hogy megragadja az érintett magatartás objektív súlyát, következésképpen pedig meghatározza a bizonyításának módszereit³⁸.

2. A cél általi versenykorlátozás fogalmának az információcserére történő alkalmazásáról

51. Előljáróban meg kell jegyezni, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „megállapodás”, a „vállalkozások társulásai által hozott döntés” és az „összehangolt magatartás” fogalmi szubjektív szempontból az összejátszás azonos jellegű formáit jelenítik meg, és csak intenzitásuk, valamint megjelenési formájuk vonatkozásában különböztethetők meg egymástól³⁹. Ebből következik, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából annak mérlegelése kapcsán levezethető szempontok, hogy valamely magatartás célja vagy hatása a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása-e, attól függetlenül alkalmazandók, hogy megállapodásról, határozatról vagy összehangolt magatartásról van-e szó⁴⁰.

³² Lásd: Kokott főtanácsnok Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-307/18, EU:C:2020:28, 164. pont).

³³ 2023. január 12-i HSBC Holdings és társai kontra Bizottság ítélet (C-883/19 P, a továbbiakban: HSBC ítélet, EU:C:2023:11).

³⁴ HSBC ítélet (139. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³⁵ 2021. március 25-i Lundbeck kontra Bizottság ítélet (C-591/16 P, EU:C:2021:243, 137. pont).

³⁶ HSBC ítélet (197. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³⁷ Lásd: az International Skating Union kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-124/21 P, EU:C:2022:988, 93. pont).

³⁸ Lásd: HSBC ítélet (140. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³⁹ 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, a továbbiakban: T-Mobile ítélet, EU:C:2009:343, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁰ T-Mobile ítélet (24. pont).

52. Egyébiránt az összehangolt magatartás fogalmával kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy az ilyen magatartás egyfajta egyeztetést jelent a vállalkozások között, amelyek nem kötnek kifejezetten megállapodást, ám azt tudatosan helyettesítik olyan egymás közötti gyakorlati együttműködéssel, amely veszélyezteti a versenyt⁴¹. Az 1975. december 16-i Suiker Unie és társai kontra Bizottság ítélet (40/73–48/73, 50/73, 54/73 à 56/73, 111/73, 113/73 és 114/73, EU:C:1975:174, 288. pont) óta az is elfogadott, hogy az információcserék az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó önálló jogsértésnek minősülhetnek.

53. Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdéséből következik, hogy az összehangolt magatartás fogalma az érintett vállalkozások közötti egyeztetésen kívül az ilyen egyeztetést követően folytatott piaci magatartást, valamint az e két tényező közötti okozati összefüggést is magában foglalja. Mindazonáltal a Bíróság megállapította, hogy az ellenkező bizonyításáig – amely az érintett gazdasági szereplők feladata – vélelmezni kell, hogy az összehangolásban részt vevő és a piacon továbbra is tevékeny vállalkozások figyelembe veszik a versenytársaikkal kicserélt információkat a piaci magatartásuk meghatározása érdekében⁴².

54. Így azok az információcserék tekintendők az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a versenyjoggal ellentéteseknek, amelyek *az érintett piacon a bizonytalanság fokát csökkentik vagy megszüntetik*, amelynek következménye a vállalkozások közötti verseny korlátozása⁴³. Az EUM-Szerződés versenyre vonatkozó rendelkezései ugyanis előírják a gazdasági szereplők önállóságának követelményét. Márpedig, bár ez a követelmény nem zárja ki azt, hogy a piaci szereplők racionálisan alkalmazkodjanak a versenytársaik megfigyelt vagy várható magatartásához, ugyanakkor szigorúan tiltja, hogy ezek a szereplők közvetlenül vagy közvetve oly módon felvegyék egymással a kapcsolatot, hogy annak célja vagy hatása egy tényleges vagy lehetséges versenytárs piaci magatartásának befolyásolása, vagy az általuk elhatározott vagy tanúsítani kívánt piaci magatartás ilyen versenytárs részére történő felfedése⁴⁴.

55. Ugyanakkor, bár a Bíróságnak több alkalommal meg kellett vizsgálnia az információcserének az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésével való összeegyeztethetőségét, nem mindig pontosította egyértelműen, hogy az általa hivatkozott kritériumok – és különösen *a piac működésével kapcsolatos bizonytalanság csökkentésével vagy megszüntetésével* kapcsolatos kritérium – általában a korlátozás fogalmára vagy kizárólag a hatás általi korlátozásokra vonatkoznak-e, vagy pedig lehetővé teszi a versenyellenes cél megállapítását is⁴⁵. Mindazonáltal nem meglepő az, hogy a fent hivatkozott kritériumot mind a cél általi, mind a hatás általi versenykorlátozás azonosítása érdekében alkalmazzák. Így, amint azt a jelen indítvány 31. pontjában említettem, a cél és a hatás általi versenykorlátozás közötti megkülönböztetéshez fűződő érdek mindenekelőtt a bizonyításhoz kapcsolódik.

56. Le kell szögezni azonban, hogy egyes olyan ítéletekben, amelyekben az információcsere keretében a cél általi korlátozás fogalmára hivatkoztak, a Bíróság azon körülmények további pontosítására törekedett, amelyek fennállása esetén a cél általi versenykorlátozásnak minősítést el

⁴¹ Lásd: T-Mobile ítélet (26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴² 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, a továbbiakban: Dole ítélet, EU:C:2015:184, 126. és 127. pont).

⁴³ 1998. május 28-i Deere kontra Bizottság ítélet (C-7/95 P, EU:C:1998:256, 90. pont); 2006. november 23-i Asnef-Equifax és Administración del Estado ítélet (C-238/05, a továbbiakban: ASNEF ítélet, EU:C:2006:734, 51. pont); T-Mobile ítélet (35. pont); és Dole ítélet (121. pont).

⁴⁴ Dole ítélet (120. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁵ E pontra egyébként a felperesek annak vitatása érdekében hivatkoznak, hogy az AdC a vitatott információcsere cél általi versenykorlátozásnak minősítette, mivel e felek azt állítják, hogy ez a kritérium csak a hatás általi korlátozás megállapítására alkalmazható.

kell fogadni. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy különösen versenyellenes célúnak kell tekinteni az olyan információcserét, amely *alkalmas arra, hogy megszüntesse az érdekelt felek bizonytalanságát a piaci magatartás érintett vállalkozások által végrehajtani kívánt változtatásának időpontját, mértékét és módszereit illetően*⁴⁶, és következésképpen alkalmas arra, hogy közvetlenül befolyásolja a versenytársak kereskedelmi stratégiáját, vagy a rendes versenyt a piacon⁴⁷. Ez az eset áll fenn különösen akkor, ha az információcsere a verseny szempontjából különösen érzékeny olyan elemekre vonatkozik, mint a jövőbeli árak vagy ezen árak valamely összetevője, amint az a T-Mobile és a Dole ítéletben, illetve legutóbb a HSBC ítéletben történt.

57. Mindazonáltal a Bíróság úgy ítélte meg, hogy amennyiben az információcsere versenyjogi szempontból kevésbé érzékeny elemekre vonatkozik, vagy ha a versenyellenes cél nem tűnik ki egyértelműen a tartalom, a célok, valamint azon jogi és gazdasági háttér elemzéséből, amelyben ezen információcserék illeszkednek, el kell végezni a hatások elemzését. Ezt a megoldást választotta például az ASNEF ügyben, amelyben úgy ítélte meg, hogy bizonyos információknak a banki nyilvántartás létrehozásából megvalósított, pénzügyi intézmények közötti cseréjének – tekintettel ezen információk jellemzőire – nem a verseny korlátozása volt a célja, és ezért elemezni kell annak hatásait⁴⁸. Ugyanebben az ügyben a Bíróság egyébiránt úgy ítélte meg, hogy figyelemmel a szóban forgó bankoknak az adatok bizalmas kezelésére vonatkozó intézkedéseire, a közöttük kicserélt fájlok nem fedhették fel sem a versenytárs vállalkozások piaci helyzetét, sem kereskedelmi stratégiájukat⁴⁹.

58. A fentiekre tekintettel a következő észrevételeket kell tenni.

59. Először is hangsúlyozni kell, hogy nem lehet a versenytársak közötti valamennyi információcserét versenykorlátozó jellegűnek tekinteni. Az információcsere ugyanis sok versenypiac egyik közös jellemzője. Egyébiránt a közgazdaság-tudományból kitűnik, hogy a gazdasági szereplők közötti átláthatóság hozzájárulhat a verseny fokozásához, lehetővé teheti az információs aszimmetria problémáinak megoldását, és különböző típusú hatékonyságjavulást eredményezhet, ezáltal hatékonyabbá téve a piacokat⁵⁰.

60. Másodszor, a Bíróságnak a jelen indítvány 54. pontjában idézett ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a versenytársak közötti információcsere vonatkozásában *a versenytárs piacon tanúsított stratégiai magatartásával kapcsolatos bizonytalanság csökkentése vagy megszüntetése* az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének megsértésére vonatkozó értékelés döntő kritériuma.

61. Márpedig a fent hivatkozott kritérium alapján történő értékelés szorosan összefügg a versenytársak között kicserélt információk jellegével. Ugyanis csak a *stratégiai* (vagy *kereskedelmi szempontból érzékeny*) információk cseréje csökkentheti a piaci bizonytalanságot, és befolyásolhatja a felek döntéshozatali autonómiáját, ezáltal csökkentve a versenyt. Noha a stratégiai (vagy kereskedelmi szempontból érzékeny) információ fogalmának nincs pontos meghatározása, főszabály szerint elfogadott, hogy leginkább az árakkal és mennyiséggel kapcsolatos információk tekinthetők stratégiai jellegűnek, ezeket pedig a költségekkel és a

⁴⁶ T-Mobile ítélet (41. pont); Dole ítélet (122. pont); HSBC ítélet (116. pont).

⁴⁷ 2018. szeptember 26-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet (C-98/17 P, EU:C:2018:774, 37. pont).

⁴⁸ ASNEF ítélet (48. pont)

⁴⁹ ASNEF ítélet (59. pont)

⁵⁰ Lásd: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló bizottsági iránymutatás (HL 2011. C 11., 1. o.; a továbbiakban: a horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatás) 57. pontja.

kereslettel kapcsolatos információk követik⁵¹. Egyébiránt a kicserélt adatok stratégiai hasznossága számos más tényezőtől, például az érintett piac koncentrációjának mértékétől, az információk összesített vagy megbontott jellegétől, a korától, valamint a szóban forgó információcsere gyakoriságától is függhet⁵².

62. Harmadszor, noha az információcsere az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhat, az a tény, hogy az ilyen információcsere olyan stratégiai adatokra vonatkozik, amelyek *csökkenthetik a piaci bizonytalanságot*, nem eredményezi automatikusan a cél általi versenykorlátozásként való minősítést.

63. Figyelemmel arra a követelményre, hogy a cél általi versenykorlátozás fogalmát megszorítóan kell értelmezni, e minősítés csak azon információcserek esetében alkalmazható, amelyek esetében egyértelműen és ellentmondásoktól mentesen kitűnik, hogy jellemzőikre tekintettel, és anélkül, hogy hatásukat vizsgálni kellene, teljesül a piacon fennálló bizonytalanság csökkentésének vagy megszüntetésének kritériuma, így ezek az információcserek közvetlenül befolyásolhatják a versenytársak kereskedelmi stratégiáját, lehetővé téve számukra, hogy piaci magatartásukat kiigazítsák. Amint azt a jelen indítvány 56. pontjában említettem, ezt a kritériumot akkor kell teljesítettnek tekinteni, ha az információcsere a verseny szempontjából alapvető fontosságú elemekre, például a kapacitásokra és a jövőbeli árakra vonatkozik.

64. A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy az információcsere cél általi versenykorlátozó magatartásnak minősülhet, amennyiben a tartalmának, célkitűzéseinek, valamint azon jogi és gazdasági összefüggéseknek az elemzéséből, amelybe illeszkedik, kitűnik, hogy ezen információcsere a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutat. Egyébként az a körülmény, hogy ez az információcsere „önálló” abban az értelemben, hogy nem kapcsolódik valamely kartell megállapításához, nem kérdőjelezheti meg a cél általi versenykorlátozás megállapítását, feltéve hogy az említett információcsere elegendő károssági fokot mutat⁵³.

3. A cél általi versenykorlátozásnak minősítés jelen ügyben való értékeléséről

a) Előzetes észrevételek

65. Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a jelen indítvány 10–14. pontjában leírt jellemzőikre tekintettel a szóban forgó információcserek olyan aktuális és jövőbeli adatokra vonatkoztak, amelyek a versenyjog szempontjából stratégiai jelentőségűek voltak, és lehetővé tették volna a felperesek számára, hogy versenytársaik ajánlatairól pontos információkat szerezzenek, ami csökkenthette számukra a versenytársak stratégiai magatartásával kapcsolatos bizonytalanságot, és aminek következtében informális koordináció révén összehangolhatták a magatartásukat.

66. Ezt a leírást azonban vitatják a felperesek, akik úgy vélik, hogy az AdC és a kérdést előterjesztő bíróság megállapításaival ellentétben a kicserélt információk jellemzői nem tettek a piacon lehetővé ilyen összehangolást⁵⁴.

⁵¹ Lásd: a horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatás 86. pontja.

⁵² Lásd: a horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatás 86. és 91. pontja.

⁵³ Ugyanis, bár a Bíróság ítélkezési gyakorlata elsősorban a kartell keretében folytatott információcsere tekintetében állapította meg a cél általi versenykorlátozás minősítést, ez az ítélkezési gyakorlat egyáltalán nem jelenti azt, hogy kizárólag ezeket az információcsereket lehet cél általi versenykorlátozásnak tekinteni.

⁵⁴ Lásd: a jelen indítvány 18. pontja.

67. Emlékeztetni kell azonban egyrészt arra, hogy nem a Bíróság feladata az e bíróság által ismertett ténybeli háttér helytállóságának vizsgálata⁵⁵, másrészt arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata végső soron annak megítélése, hogy – az alapeljárás tárgyát képező helyzetre vonatkozó releváns elemekre, továbbá arra a gazdasági és jogi környezetre figyelemmel, amelybe e helyzet illeszkedik – a szóban forgó megállapodás versenykorlátozó célú-e⁵⁶.

68. E pontosítások után először az információcsere azon részét vizsgálom meg, amely a felvett hitelek kereskedelmi (különösen a hitelfelárral kapcsolatos) feltételeire vonatkozik, ezt követően a termelési volumenekre vonatkozó információk cseréjét, majd harmadszor és utolsó lépésben azokat a feltételeket vizsgálom, amelyek mellett ezt a két típusba tartozó – együttesen vizsgált – adatokra vonatkozó egyetlen információcserét versenyellenes célúnak lehet tekinteni.

b) A „kereskedelmi feltételekre” vonatkozó információkról

1) A kicserélt információk tartalmáról

69. Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy azok a „hitelfelárrak”, amelyekre vonatkozóan a bankok információkat cseréltek, az ár lényeges elemét képezik⁵⁷. Egyébként e határozatból kitűnik, hogy a felperesek azáltal, hogy a versenytársak között megosztották az általuk elfogadni tervezett ár egyik összetevőjét, a jelenlegi vagy jövőbeli stratégiájukhoz kapcsolódó bizonytalanság csökkentésével hozzájárultak a piac átláthatóságának növeléséhez, ami valamennyi részt vevő bank számára lehetővé tette, hogy üzleti stratégiájuk meghatározásakor felhasználják ezeket az információkat, és informális koordináció révén magatartásukat mindig összehangolják.

70. Márpedig mindjárt az elején meg kell jegyezni, hogy a Bíróságnak a jelen indítvány 56. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az ilyen jellemzőkkel rendelkező információcsere cél általi versenykorlátozásnak minősíthető. Ily módon, egyes felperesek álláspontjával ellentétben meg kell állapítani, hogy *kellően megbízható és szilárd tapasztalat* áll fenn, amely lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a jövőbeli árakra (vagy bizonyos tényezőikre) vonatkozó ilyen információcserék jellegükönél fogva versenyellenesek, tekintettel többek között az összejátszásnak általuk képviselt különösen magas kockázatra, így ezeket a cseréket cél általi versenykorlátozásnak lehet minősíteni.

71. Emlékeztetni kell arra is, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően a versenytársak közötti információcserét a Szerződés versenyjogi rendelkezéseinek azon alapvető kiindulópontjára tekintettel kell értelmezni, amely szerint minden gazdasági szereplőnek önállóan kell meghatározni a piacon folytatni kívánt politikáját⁵⁸. Márpedig az árak szempontjából meghatározó tényezőkre vonatkozó, versenytársak közötti információcsere nyilvánvalóan sérti az önállóság e követelményét, különösen akkor, ha ezek az információk az árakkal kapcsolatos jövőbeli szándékokra vonatkoznak, ami lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy előre lássák a versenytárs stratégiai kereskedelmi lépéseit, és a piaci verseny által kifejtett nyomás csökkentésével igazodjanak ahhoz.

⁵⁵ Lásd: a jelen indítvány 19–21. pontja.

⁵⁶ Lásd: a jelen indítvány 25. pontja

⁵⁷ A hitelfelárrak ugyanis részét képezik annak az árnak, amelyet az ügyfél a banknak a finanszírozásért fizet, és annak a haszonnak, amelyet a bank a hitelnnyújtással nyer.

⁵⁸ Lásd: az indítvány 54. pontja.

72. Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a hitelfelárak azon túl, hogy az információcsere időpontjában bizalmas jelleggel bírtak, különösen relevánsak a bankok által az ügyfeleknek kínált hitelajánlatok meghatározása szempontjából. Így annak ellenére, hogy a bankpiac erősen szabályozott, a bankok a hitelfelárak megállapítását illetően mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, amely biztosítja az egyes bankok számára a stratégiai differenciálást, és amely ennél fogva az ezen intézmények közötti verseny kulcstényezője⁵⁹.

73. Ezen információcsere tartalma tehát önmagában elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében, és jellegénél fogva úgy tekinthető, hogy káros a rendes verseny megfelelő működésére, ami elegendő annak megállapításához, hogy az adott piacokon a versenyfolyamat megváltozásával kapcsolatos magatartás áll fenn⁶⁰.

74. Egyébiránt, az egyes felperesek által képviselt állásponttal ellentétben nem szükséges, hogy az összehangolt magatartás a verseny valamennyi tényezőjére kiterjedjen. Egy ilyen magatartás akkor is követhet versenyellenes célt, ha csak olyan elszigetelt tényezőket érint, mint amilyenek a hitelfelárak⁶¹. Az a tény, hogy a végső ár egyéb olyan összetevőket is tartalmaz, amelyek esetleg nem képezték (valamennyien) információcsere tárgyát, nem kérdőjelezheti meg a cél általi versenykorlátozás fennállásának megállapítását.

75. A kicserélt adatok stratégiai és kereskedelmi szempontból érzékeny jellegét egyébként még az sem kérdőjelezné meg, ha bizonyítást nyerne – amint azt több felperes állítja –, hogy a szóban forgó információcserek közül egyesek nem vonatkoztak sem a bankok által alkalmazott végső árakra, sem pedig az ügyfeleknek ténylegesen nyújtott hitelfelárakra, hanem inkább olyan indikatív kamatlábakat érintettek, amelyeket az egyes ügyfelekkel folytatott egyedi tárgyalások kiindulópontjaként az egyedi kockázati profiljuktól függően alkalmaztak. Az ilyen adatok hozzáférhetővé tétele ugyanis elegendő lehet a jövőbeli árral kapcsolatos stratégiai szándékok feltárásához, és ezáltal a versenytárs vállalkozások közötti összejátszást eredményező magatartások megkönnyítéséhez⁶².

2) Az információcsere által követett célról

76. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy annak megállapításához, hogy valamely megállapodás vagy információcsere az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá tartozik-e, többek között az általa elérni kívánt objektív célkitűzéseket kell figyelembe venni⁶³. Egyébiránt ezek az objektív célok, amelyeknek egyértelműen ki kell tűnniük a szóban forgó magatartásokból, semmiképpen nem keverhetők össze a verseny korlátozására, illetve nem korlátozására irányuló szubjektív szándékokkal, illetve az érintett vállalkozások által esetlegesen követett jogszerű célokkal. Vitathatatlan tehát, hogy egy megállapodás akár akkor is versenykorlátozó célúnak tekinthető, ha egyéb jogszerű célokat követ⁶⁴.

⁵⁹ Annak a banknak ugyanis, amelynek tudomása van a versenytársai hitelfeláraitól, nagyobb az esélye arra, hogy pontosabban határozza meg a versenytársak végső vevői vagy eladói árait.

⁶⁰ Véleményem szerint ugyanez vonatkozik az olyan egyéb kereskedelmi feltételekre vonatkozó információcsere, mint az ügyfelek hitelfelvételi képességei és a kockázati paraméterek, amennyiben azok a szerződés lényeges elemeire vonatkoznak, és meghatározó szerepet játszanak az ár alakításában. Az ilyen információcsere ugyanis elősegítheti és ösztönözheti az érintett vállalkozások közötti összejátszást.

⁶¹ Lásd: HSBC ítélet (204. pont).

⁶² Lásd még: a jelen indítványnak a piac szerkezetének védelmére irányuló, az uniós versenyjog által követett célról szóló 90. pontja.

⁶³ T-Mobile ítélet (27. pont).

⁶⁴ Lásd: Wahl főtanácsnok CB kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 117. pont).

77. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az AdC úgy vélte, hogy figyelemmel a kicserélt információk jellegére, e cserének a versenykorlátozáson kívül semmilyen más célja nem lehetett. Ezt a megállapítást vitatják a felperesek, akik azt állítják, hogy az információcsere informális eszköz volt a bankok *benchmarking* tevékenységének megkönnyítésére, lehetővé téve számukra, hogy összehasonlítsák ajánlataikat⁶⁵, csökkentve ugyanakkor az ilyen összehasonlításhoz kapcsolódó költségeket, ami kedvező hatással lehetett a versenyre⁶⁶, így az információcsere célja önmagában nem volt versenyellenes.

78. Ez az érv kevésbé tűnik hihetőnek, ezért azt el kell utasítani.

79. Bár az információcsere valóban hatékonyságjavulást eredményezhet, és hatékonyabbá teheti a vállalkozásokat, lehetővé téve számukra többek között azt, hogy összehasonlítsák gyakorlataikat, és ezáltal javítsák mind belső hatékonyságukat, mind piaci helyzetüket, magától értetődő, hogy az olyan kezdeményezések, mint a *benchmarking*, önmagában véve nem igazolják a versenyellenes magatartások alkalmazását, mint amilyen a versenyjog szempontjából bizalmas és stratégiai – például a vállalkozások által az árakkal kapcsolatban tervezett intézkedésekre vonatkozó – információk cseréje.

80. Egyébiránt nehezen tudom követni a bankok érvelését a szóban forgó információcsere által követett célokkal kapcsolatban. Meg kell ugyanis vizsgálni az ilyen információcsere hasznosságát, mivel a felperesek szerint a kicserélt információkat a bankok egyrészt a szóban forgó információcserevel egy időben (vagy azt követően azonnal) nyilvánosságra hozzák, másrészt pedig a bankokon belül alkalmazandó belső eljárásokra tekintettel ezeket az információkat nem lehet figyelembe venni a hitelfelárok módosítása során. Azon kívül, hogy ezt a megállapítást az AdC vitatja, és nem tűnik ki az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, egy ilyen információcsere nélkülöz minden üzleti logikát. Fel kell tehát tenni a kérdést, hogy milyen motiváció vezette arra a felpereseket, hogy versenyjogi szempontból nem elhanyagolható kockázatnak tegyék ki magukat olyan információk megszerzése érdekében, amelyek szerintük semmilyen valódi kereskedelmi érdeket nem képviselnek.

3) A jogi és gazdasági háttérről

81. Előzetesen meg kell említeni, hogy a felperesek azt kifogásolják, hogy az AdC nem vette figyelembe a bankszektornak a jogsértés időszakában fennálló gazdasági, jogi és szabályozási hátterét. E felek szerint a szóban forgó információcserek – amennyiben a releváns jogi és gazdasági környezetben értékelik őket – ténylegesen elősegítik a versenyt, de legalábbis az ilyen értékelésnek kétségeket kellett volna ébresztenie ezen információcserek károosságát illetően, miáltal kétségekbe lehetett volna vonni a cél általi versenykorlátozás megállapítását⁶⁷.

82. Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy – amint azt a jelen indítvány 47. pontjában kifejtettem – amikor a versenyellenes cél könnyen észlelhető, amint az láthatóan az hitelfelárokra vonatkozó információcserek esetében fennáll, a magatartás gazdasági és jogi háttérére vonatkozó elemzésnek arra kell korlátozódnia, ami feltétlenül szükségesnek bizonyul annak vizsgálatához, hogy fennállnak-e olyan különleges körülmények, amelyek alkalmasak arra, hogy kétséget ébresszenek e magatartás megállapított károosságát illetően. Ebből következik, hogy a

⁶⁵ E felek e tekintetben azt állítják, hogy a kapott információk az ajánlatok összehasonlítására és az egyes bankok kereskedelmi hálózatainak a termékek forgalmazása érdekében történő igénybevételére irányultak, mivel mindegyik bank kiemelte termékeinek előnyeit és a versenytársak termékeinek hátrányait.

⁶⁶ Ezt az érvet a jelen indítványnak a jogi és gazdasági háttér elemzésére vonatkozó 93–96. pontjában fogom megvizsgálni.

⁶⁷ Lásd e tekintetben: a jelen indítvány 25. pontja.

versenyhatóságnak csak azokat az elemeket kell megvizsgálnia, amelyek valóban relevánsak a jogi és gazdasági háttér elemzése szempontjából, és nem köteles megvizsgálni a tisztán hipotetikus, illetve a szóban forgó információcsere vagy magatartás jogi és gazdasági összefüggésével össze nem függő érveket⁶⁸.

83. A felperesek először is vitatják az AdC és a kérdést előterjesztő bíróság azon értékeléseit, amelyek az említett információcsere által lefedett időszakban a különböző résztvevők között fennálló összefonódás mértékére (és piaci részesedésére) vonatkoznak, valamint azt a tényt, hogy ezen információcsere „zárt körben” került sor.

84. Bár nem a Bíróság feladata, hogy a kérdést előterjesztő bíróság helyett értékelje az AdC által alkalmazott módszert és az általa lefolytatott elemzés megalapozottságát, mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az összefonódás mértéke az egyik olyan tényező, amely relevánsnak bizonyulhat a versenykorlátozás elemzése keretében⁶⁹. Így a Bíróság már megállapította, hogy egy erősen koncentrált piacon bizonyos információk cseréje – többek között a kicserélt információk típusától függően – lehetővé teheti a vállalkozások számára, hogy megismerjék versenytársaik piaci helyzetét és kereskedelmi stratégiáját, torzítva ezzel a piacon a versenyt, és növelve az összejátszás valószínűségét, vagy akár megkönnyítve azt⁷⁰.

85. E csere összejátszásra irányuló jellegén kívül az a tény, hogy arra zárt körben kerül sor, azon bankok kizárásának kockázatával is jár, amelyek nem vesznek részt az említett cserében, és amelyek ennél fogva nem rendelkeznek ugyanazokkal az adatokkal az érintett piacon fennálló és jövőbeli feltételek értékeléséhez. A résztvevők korlátozott csoportján belüli ilyen információcsere megnehezítheti az új gazdasági szereplők piacra lépését⁷¹, különösen akkor, ha e piac a kérdést előterjesztő bíróság által megállapított jellemzőkkel bír⁷².

86. Egyébiránt az a tény, hogy – amint azt a felperesek állítják – a termelési volumenekre vonatkozó rendszeres információcsere ellentétben a hitelfelár-táblázatokra vonatkozó információcsere szórványos volt, önmagában nem zárja ki az információcsere versenyellenes célját. A Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a piac szerkezetére tekintettel egyetlen kapcsolatfelvétel is elegendő lehet ahhoz, hogy a vállalkozások összehangolják magatartásukat⁷³.

87. A felperesek másodszor azt állítják, hogy figyelemmel a portugál bankpiac jellemzőire, a szóban forgó magatartásnak semmilyen hatása nem lehetett a versenyre, következésképpen nem eredményezhetett összejátszásra irányuló magatartást⁷⁴. Pontosabban, tekintettel azokra a belső eljárásokra, amelyeket a hitelintézeteknek az ajánlatuk módosítása érdekében követniük kellett, ez utóbbiak nem tudtak azonnal reagálni az ilyen információkra.

⁶⁸ Következésképpen nem kifogásolható a versenyhatósággal szemben, hogy nem vizsgálta meg azokat a körülményeket, amelyek az említett háttér vizsgálata szempontjából egyáltalán nem hasznosak.

⁶⁹ Le kell szögezni, hogy az összefonódás mértéke csupán egyike azon elemeknek, amelyeket figyelembe kell venni a versenykorlátozás fennállásának megállapítása érdekében, és önmagában nem teszi lehetővé az információcsere versenyellenes céljának megállapítását. E pontosítást követően az ügy egyetlen iratából sem tűnik ki, hogy az AdC vagy a kérdést előterjesztő bíróság kizárólag erre az elemre támaszkodott volna a szóban forgó információcsere cél általi versenykorlátozásként történő minősítése során.

⁷⁰ Úgy tűnik, hogy az összefonódás mértékének figyelembevétele folyamán a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem tesz különbséget a cél vagy hatás általi korlátozásnak minősített információcserek között. Az összefonódás mértékét így a versenykorlátozás megállapítását lehetővé tevő további tényezők egyikeként veszik figyelembe, a megállapított versenykorlátozás minősítésétől függetlenül. Lásd ebben az értelemben: ASNEF ítélet (58. pont); T-Mobile ítélet (34. pont).

⁷¹ ASNEF ítélet (60. pont).

⁷² E piacot ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésében „koncentrált, a belépést korlátozó” piacként mutatja be.

⁷³ Lásd: T-Mobile ítélet (59. és 62. pont).

⁷⁴ Lásd a jelen indítvány 6. lábjegyzetét.

88. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az ellenkező bizonyításáig – ami az érintett gazdasági szereplők feladata –⁷⁵ vélelmezni kell, hogy a piacon továbbra is tevékeny vállalkozások figyelembe veszik a versenytársaikkal kicserélt információkat a piaci magatartásuk meghatározása érdekében⁷⁶, és ez még inkább így van abban az esetben, ha az összehangolásra rendszeresen és hosszú időn keresztül került sor⁷⁷.

89. Márpedig számomra úgy tűnik, hogy a felperesek megpróbálják megdönteni ezt a vélelmet arra hivatkozva, hogy „gyakorlatilag lehetetlen” figyelembe venni ezeket az információkat piaci magatartásuk kiigazítása és megváltoztatása érdekében. Mindazonáltal, még ha ezt bizonyítottnak is feltételezzük (ami nem tűnik ki az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból), egy ilyen érv önmagában nem elegendő a cél általi versenykorlátozás megállapításának elutasításához.

90. Emlékeztetni kell ugyanis először is arra, hogy az EUMSZ 101. cikk – a Szerződésben foglalt többi versenyjogi szabályhoz hasonlóan – nem csupán a versenytársak vagy a fogyasztók közvetlen érdekeinek, hanem a piac szerkezetének, ezáltal pedig magának a versenynek a védelmére is irányul. Ennélfogva az összehangolt magatartás versenyellenes céljának fennállására vonatkozó megállapítás nem tehető függővé annak meghatározásától, hogy e magatartás közvetlen kapcsolatban áll-e a fogyasztói árakkal⁷⁸. Így bizonyos körülmények között még az olyan magatartás is önmagában versenyellenesnek tekinthető, amely az érintett árak vagy szolgáltatások árának bizonyos mértékű csökkenésével (vagy a versenyre semleges hatással) járhat⁷⁹.

91. Másodszor, az a tény, hogy a hitelfelárakat röviddel a szóban forgó információcserét követően nyilvánosságra hozzák, nem változtat azon a tényen, hogy a tényleges információcsere időpontjában a nyilvánosság számára nem hozzáférhető bizalmas információkról volt szó. Egyébként az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy ezek az információk az érintett bankok árakkal kapcsolatos jövőbeli szándékaira vonatkoztak, és ezért versenyjogi szempontból stratégiaiak és különösen érzékenyek voltak.

92. Még ha feltételezhető lenne is, hogy a felperesek által előadott érv bizonyítást nyert, úgy vélem, hogy ez nem elegendő ahhoz, hogy megkérdőjelezhető legyen a cél általi korlátozásban megnyilvánuló jogsértés fennállásának megállapítás, viszont figyelembe vehető a bírság kiszámítása során, és adott esetben a kiszabott bírság csökkentéséhez vezethet.

93. Harmadszor, a bankszektor sajátosságára alapított érvekkel kapcsolatban a felperesek azt állítják, hogy a piaci bizonytalanság csökkentésével a szóban forgó információcsere hatékonyságjavulást eredményezhetett, és olyan, versenyt támogató hatásokkal járhatott, amelyek előnyösek a fogyasztók számára.

94. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy – amint arra a jelen indítvány 49. pontjában emlékeztettem – a felperesek által hivatkozott, versenyt támogató hatások esetleges fennállása nem kérdőjelezi meg azt a következtetést, hogy egy adott megállapodás cél általi

⁷⁵ Ez a helyzet például akkor, amikor egy vállalkozás egyértelmű nyilatkozatában megtagadja az ilyen információk átvételét. Lásd ebben az értelemben: 1999. július 8-i Hüls kontra Bizottság ítélet (C-199/92 P, EU:C:1999:358, 162. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁷⁶ Lásd: Dole ítélet (127. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁷⁷ Lásd: T-Mobile ítélet (51. pont).

⁷⁸ Lásd: Dole ítélet (123–125. pont) és HSBC ítélet (120–121. pont).

⁷⁹ Lásd: 2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítélet (C-307/18, EU:C:2020:52, 109. és 110. pont).

versenykorlátozásnak minősül, kivéve, ha a szóban forgó hatások bizonyítottak, relevánsak, konkrétak és olyan jelentőséggel bírnak, hogy megkérdőjelezhetik azt a következtetést, amely szerint az információcsere önmagában káros a versenyre.

95. Márpedig, bár a felperesek általánosan és inkább elméleti jelleggel azonosítanak bizonyos, a vitatott információcseréből eredő, a versenyt állítólagosan támogató aspektusokat, úgy tűnik, hogy nem képesek ezeket bizonyítani. Az ügy iratainak egyetlen eleméből sem tűnik ki ugyanis, hogy az említett információcserek lehetővé tették volna a piac működésének javítását vagy a hiányosságok orvoslását⁸⁰. Mindazonáltal, még ha feltételezzük is, hogy a szóban forgó bankok bizonyos előnyöket esetleg átruháztak ügyfeleikre – ami egyébként nem következik az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból –, ez nem zárja ki a szóban forgó magatartás versenyellenes jellegét⁸¹.

96. Egyébként, tekintettel a jelen indítvány 71–74. pontjában leírt, a hitelfelárakra vonatkozó információk különösen érzékeny jellegére, kevésbé valószínű, hogy a felperesek által hivatkozott, a versenyt támogató szempontok lehetővé tennék a szóban forgó információcsere versenyre gyakorolt káros jellegének észszerű kétségbe vonását⁸².

97. Negyedszer, a felperesek azt állítják, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megállapításaival ellentétben a hitelfelárak emelkedése nem a szóban forgó információcsere következménye, hanem azt a 2008. év során bekövetkezett globális pénzügyi válsághoz és a Portugália által az e válságot követően végrehajtott költségvetési konszolidációs intézkedésekhez kapcsolódó egyéb tényezők magyarázták.

98. A jelen indítvány 90. pontjában már kifejtettekhez hasonló okokból úgy vélem, hogy ezt az érvet is el kell utasítani⁸³. Egyébiránt meg kell állapítani, hogy bár az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó információcsere a gazdasági válságnak megfelelő időszakban fokozódott, ez nem változtat azon, hogy az említett információcsere 2002-ben, vagyis jóval a pénzügyi válság kezdete és a szabályozó hatóságoknak az e válsághoz kapcsolódó későbbi beavatkozásai előtt kezdődött.

99. Ötödször, ami azt a szabályozási környezetet illeti, amelyben az információcsere sor került, a felperesek azt kifogásolják, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a portugál bankszektorra alkalmazandó jogszabályi keret számos olyan szabályt tartalmaz, amelynek célja, hogy a rendszerszintű válságok elkerülése érdekében bizonyos szintű piaci átláthatóságot biztosítson. E szabályokat egyébként a felperesek szerint a fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós jog vezette be.

100. Véleményem szerint ennek az érvenek nem lehet helyt adni, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból egyértelműen kitűnik, hogy a felperesek által kicserélt információk elkülönültek voltak, és túlmutattak a felperesek által a szabályozási kötelezettségeik keretében közölt

⁸⁰ Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy „az információcseréből eredő hatékonyságnövelés, ambivalens vagy versenyt segítő hatás nem állapítható meg vagy nem azonosítható”.

⁸¹ A jelen indítvány 90. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy az uniós versenyjog nem csupán a fogyasztók közvetlen érdekeinek, hanem a piac szerkezetének a védelmére is irányul.

⁸² Lásd ebben az értelemben: HSBC ítélet (199–205. pont).

⁸³ Ugyanis, még ha feltételezzük is, hogy a hitelfelárak emelkedése nem a szóban forgó információcsere, hanem külső tényezőknek (például a pénzügyi válságnak) tudható be, a jelen indítvány 90. pontjában felidézett állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy annak megállapításához, hogy egy adott magatartásnak versenyellenes célja van, nincs szükség azonnali és közvetlen kapcsolatra e magatartás és a végső árak emelkedése között.

információkon. Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy ellentétben azzal, amit egyes felperesek állítanak, az uniós jog egyik szabálya sem írhatja elő olyan információk bankok közötti cseréjét, mint a hitelfelárak⁸⁴.

c) A „termelési volumenekre” vonatkozó információkról

101. Anélkül, hogy szükség lenne a cél általi versenykorlátozás „klasszikus elemzési keretének” megismétlésére, amely magában foglalja a megállapodás tartalmának, céljainak, valamint azon jogi és gazdasági összefüggéseknek a vizsgálatát, amelybe a megállapodás illeszkedik, fontosnak tűnik néhány pontosítást tenni a termelési mennyiségekre vonatkozó információcserét illetően, mivel úgy tűnik, hogy az alapeljárás egyes felei úgy vélik, hogy az említett cserék önmagukban (és a hitelfelárakra vonatkozó információcserékre vonatkozó elemzéstől függetlenül) is irányulhatnak versenyellenes célra.

102. Először is meg kell jegyezni, hogy a termelési volumenekre vonatkozó adatok főszabály szerint versenyjogi szempontból stratégiai és érzékeny információknak minősülhetnek, feltéve hogy a kicserélt információk jellemzői és ezen információcsere összefüggései lehetővé teszik a versenytárs piacon tanúsított stratégiai magatartásához kapcsolódó bizonytalanság csökkentését⁸⁵.

103. Másodszor, meg kell állapítani, hogy a hitelfelárakra vonatkozó információcserékkel ellentétben a szóban forgó információcsere nem a jövőbeli gyakorlatokra, hanem az előző hónap adataira vonatkozik. Bár az ezen információk időbeli jellemzőire vonatkozó végső értékelés feladata a szóban forgó bankpiac sajátos körülményeire tekintettel visszakerül a kérdést előterjesztő bírósághoz, emlékeztetni kell arra, hogy főszabály szerint kevésbé valószínű, hogy a múltbeli (vagy régi) adatok cseréje összejátszáshoz vezet, és a versenyjog szempontjából kevésbé káros, mivel nem valószínű, hogy jelzésként szolgálna a versenytársak jövőbeni magatartására vonatkozóan, vagy a piaccal kapcsolatos közös megegyezést hozna létre⁸⁶.

104. E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy nincs előre meghatározott küszöbérték arra vonatkozóan, hogy egy adat mikor válik múltbelivé, vagyis elég régivé ahhoz, hogy ne jelentsen kockázatot a versenyre nézve. Az érintett piac egyedi jellegzetességeitől, és különösen az ágazaton belül az árak újratárgyalásának gyakoriságától függ, hogy egy adat mikor minősül valóban múltbeli adatnak.⁸⁷ Ebből következik, hogy bár valószínűtlen, nem kizárt, hogy a múltbeli eseményekkel kapcsolatos információcsere is az EUMSZ 101. cikk értelmében vett cél általi korlátozásnak minősülhet. Ez a helyzet áll fenn abban az esetben, ha a stratégiai változókra vonatkozó közelmúltbeli egyedi információk cseréje olyan tendenciákat tár fel, amelyek ismerete csökkentheti vagy megszünteti a felek bizonytalanságát a piacon jövőbeli szándékaik tekintetében, amely esetben az ilyen információcsere egyenértékű lehet a jövőbeli adatokra vonatkozó információcserével.

⁸⁴ Minden más értelmezés annak elfogadását jelentené, hogy a versenyjogi szabályok főszabály szerint más módon alkalmazandók a bankszektorra, mint más ágazatokra, ami nyilvánvalóan nem így van, amint azt számos olyan ügy is tanúsítja, amelyben a nemzeti versenyhatóságok és a Bizottság a közelmúltban eljárta.

⁸⁵ Még ha feltételezhető lenne is, hogy ez a helyzet áll fenn, ez a körülmény – amint azt a jelen indítvány 62. pontjában kifejtettem – nem vonja maga után automatikusan a cél általi versenykorlátozásként történő minősítést.

⁸⁶ Lásd: a horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatás 90. pontja.

⁸⁷ Lásd: a horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatás 90. pontja.

105. Harmadszor, elfogadott, hogy a valóban összesített adatok – azaz olyan adatok, amelyekben belül a vállalkozás-specifikus információ felismerése kellően nehéz – cseréje sokkal kisebb valószínűséggel vezet versenykorlátozó eredményre, mint a vállalkozás-szintű adatok cseréje. Így az a kockázat, hogy a stratégiai információk cseréje csökkenti a piaci bizonytalanságot, és ezáltal korlátozza a versenyt, nagyobb, ha ezeket az információkat megbontják⁸⁸.

106. Negyedszer, az a körülmény, hogy a kicserélt információk túlmutattak az érintett bankok szabályozási kötelezettségein, és olyan adatokra vonatkoztak, amelyeket nem tettek a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, önmagában nem elegendő ahhoz, hogy ezen információcseréknek versenyellenes jelleget tulajdonítsanak. Azt is meg kell határozni, hogy a kicserélt információk lehetővé tették-e a piacon a bizonytalanság csökkentését vagy megszüntetését (és ez kellően egyértelmű és ellentmondásoktól mentes-e ahhoz, hogy meg lehessen állapítani a cél általi versenykorlátozást).

107. Ebből következik, hogy bár nem kizárt, hogy a termelés volumenére vonatkozó közelmúltbeli bontott adatok cseréje stratégiai jelleget ölthet, és versenyjogi szempontból érzékeny lehet, különösen akkor, ha erre az információcserére erősen koncentrált piacon kerül sor, és az információcsere gyakori, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tartalmaz egyetlen olyan elemet sem, amely lehetővé tenné annak egyértelmű megállapítását, hogy – amint azt a cél általi korlátozás fogalmának megszorító értelmezése megköveteli – ez az információcsere különösen káros jellegű volt a versenyre nézve, és amely (önmagában) lehetővé tette a résztvevők jövőbeli piaci magatartásával kapcsolatos stratégiai bizonytalanság enyhítését⁸⁹.

d) A kicserélt információk együttes elemzéséről

108. A fenti elemzésből kitűnik, hogy bár az információcserének a kérdést előterjesztő bíróság által ismertett része, amely a hitelfelárakra vonatkozik, a cél általi korlátozás fogalma alá tartozó megállapodások vagy összehangolt magatartások valamely kategóriájába tartozhat, e megállapítás a termelési volumeneket illetően nem érvényesül ilyen nyilvánvaló módon, ha ezen információcserék egyesével és elkülönítve történő elemzésére kerül sor.

109. Ugyanakkor mind az AdC eredeti határozatából, mind pedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy bár a kérdést előterjesztő bíróság különbséget tett a kicserélt információk két típusa között, nem azt állapította meg, hogy ezen információcserék mindegyike önmagában cél általi korlátozást valósít meg, hanem azt, hogy azok egy és ugyanazon információcsere részét képezik, amelynek tekintetében elfogadta a cél általi versenykorlátozásként történő minősítést. Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy ezen információcsere a versenyre gyakorolt önmagában káros hatására vonatkozóan a kérdést előterjesztő bíróság által tett megállapítások⁹⁰ alapján cél általi versenykorlátozásnak minősülhet. Mindazonáltal az ilyen jogi minősítés elfogadásához két másik feltételnek is teljesülnie kell, amelyek nem derülnek ki egyértelműen a jelen ügy irataiból.

⁸⁸ Lásd a horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatás 89. pontja.

⁸⁹ Lásd: a jelen indítvány 56. pontja.

⁹⁰ Lásd: a jelen indítvány 15. pontja.

110. Egyrészt ugyanis a jogbiztonság szempontjából fontos meggyőződni arról, hogy a kérelmélet, amely alapján a versenyhatóság valamely versenyellenes magatartást szankcionál, egyértelműen kitűnik-e, különösen, amikor az ilyen magatartás versenyellenes céljának megállapításáról van szó⁹¹.

111. Másrészt, az e két információ típusra vonatkozó csere – amely alapján felállítható a versenyhatóság által megállapított kérelmélet – közötti kölcsönhatásnak egyértelműen ki kell tűnnie az e hatóság által végzett elemzésből. Ez utóbbinak tehát kellően egyértelmű kapcsolatot kell megállapítania az e kétféle információ típusra vonatkozó információcserék között, és ki kell fejtenie, hogy az ilyen jellemzőkkel rendelkező információcserék mennyiben tekinthetők kellően károsnak a verseny tekintetében ahhoz, hogy igazolják a cél általi versenykorlátozásként történő minősítést. Másként fogalmazva, a versenyhatóságnak be kell mutatnia, hogy ezek az információcserék együttesen véve mennyiben képezik részét egy nyilvánvalóan versenyellenes „tervnek”, és mennyiben teszik lehetővé az érintett bankok magatartásának konvergenciáját⁹².

V. Végkövetkeztetés

112. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság, Portugália) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

- 1) Az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, hogy a versenytársak közötti, az ügyletek feltételeire (beleértve az aktuális és a jövőbeli hitelfelárakat és kockázati változókat), valamint a termelési adatokra (havi, egyedi és bontott) vonatkozó széles körű, havi – rendszeres és kölcsönös – információcseré az ingatlan-, üzleti és fogyasztási hitelek ajánlata területén a verseny korlátozásának minősüljön a banki ágazatban, amely mesterségesen megnövelte az átláthatóságot, és csökkentette a versenytársak stratégiai magatartásával kapcsolatos bizonytalanságot.
- 2) Nem ellentétes az EUMSZ 101. cikkel az ilyen minősítés, ha az információcseréből eredő hatékonyságnövelés, ambivalens vagy versenyt segítő hatás nem állapítható meg vagy nem azonosítható.

⁹¹ Lásd: Budapest Bank ítélet (80. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁹² Azon megállapítások fenntartásával, amelyeket e tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megtennie, úgy tűnik, hogy e kapcsolat a jelen ügyben bizonyítást nyert, mivel az AdC által a határozatában figyelembe vett tényezőkből az tűnik ki, hogy a termelési volumenekre vonatkozó információcserék az eltérések felderítésének elősegítésére és a felperesek közötti összjátás megerősítésére irányultak.